

O CINE DE PEQUE VARELA

Por [Arturo Losada](#) Publicado o 24/01/2011

“CANTO MÁIS PERSOAL E HONESTA É A HISTORIA QUE CONTAS, MÁIS UNIVERSAL SERÁ”

Peque Varela (Ferrol, 1977), galega afincada en Londres, escolleu para expresarse o camiño do cinema de animación. Ten unha produción relativamente escasa ás súas costas, pero todo o que saíu da súa sala de montaxe logrou chamar a atención da crítica. A curtametraxe que lle serviu como traballo de fin de carreira na Universidade de Westminster, 1977, chegou a presentarse no Festival de Sundance, feito que deu a coñecer o seu nome. Desde aquel, realizou diversos traballos de encarga, varios deles para a MTV, e montou os títulos de crédito do filme de Tim Burton Sweeney Todd. No Festival de Xixón de 2010, presentou o seu segundo traballo persoal ao público, Gato Encerrado. Aproveitando unha visita de Nadal ao Ferrol onde creceu, ten lugar esta entrevista.

E entón, o de traballar para Hollywood e Tim Burton?

Pois, de rebote ... Vale, debería dicir “Ah, si, Tim, o meu amigo”, pero aquí non me estou vendendo. Richard Morrison, que é un home que leva moitos anos facendo secuencias de créditos, tiña o encargo para Sweeney Todd, e chegou a min a través da compañía na que traballo. Agradecín a posibilidade de facer algo creativo, estiven uns meses colaborando con el no tema, e é un señor moi agradable, pero a Tim Burton nin o vin.

Non require moita creatividade o teu traballo?

É un traballo de vender chourizos. Non poño nada emocionalmente, pero paga as facturas, e paga o tempo. Podo traballar unha semana, e co que me dan, podo logo facer as cousas que realmente me interesan.

Diso que che interesa, que será o próximo que veremos?

Pois non o sei, hai varias cousas. Cando atope algo que vala a pena compartir, poreino nun formato visible.

Cando tiveches claro que o teu ía ser facer cinema?

Pois ... (quedase pensando). Quizais cando cheguei a Londres e vin que había posibilidades reais ... Xa desde pequena andei sempre ao redor das cámaras, facendo curtas, por xogar. O que pasa é que aquí o que me dicían é que ser artista non me ía a dar pan. Así que fun a facer a selectividade, e grazas que non a aprobei.

Cambiaríache a vida?

Miro cara atrás, e doume conta de que era moi inmadura. De aprobar, seguramente acabaría estudando algo por inercia, porque é o que fai todo o mundo. Escollería aquilo para o que me dese a nota de marras, fose o que fose. Así que grazas que non a pasei, porque foi o que me levou a buscar oportunidades fóra.

E alí soltouse a artista ...

Enteime de que había formación específica, que era unha cousa seria da que a xente podía vivir.

Que te encamiñou cara á animación?

De nena, ademais de andar sempre coa cámara, non paraba de facer garabatos. Gustábanme moito os cómics e as novelas gráficas, onde se narra con imaxes, do mesmo xeito que no cinema. En Londres, puiden ver o que se estaba facendo, e pareceume unha marabilla a posibilidade de combinar a linguaxe gráfica coa cinemática. Para min, foi a combinación de dous hobbies.

Peque Varela na praza de España (Ferrol)

Como foron os primeiros pasos en Londres?

Tiven sorte. Caín na casa dunha mugardesa, que levaba moitos anos alí, e guioume nos pasos a seguir para estudar unha carreira, e conseguir axudas. Traballei e estudei durante catro anos, foi duro, pero con alegría. Mellor que estar nun banco de Ferrol, comendo pipas. Recordo que pouco despois de irme a primeira vez, ocorrera o accidente de Ponte das Pías, cando un barco partiuse en dous. “Vaia, voume de Ferrol e é a primeira vez que pasa algo”, pensei. Ese é o tipo de *excitement* que podes ter aquí. (Ri)

En todo caso, de Ferrol é de onde saen as experiencias que plasmas en 1977?

Do barrio de Caranza, e o pobo de Ares, que foi onde eu me criei. A curta fala diso, de crecer, e de descubrir a propia sexualidade, fronte á que che asignan polo corpo que tes.

Foi difícil plasmar nunha película un problema tan persoal?

Non. Era necesario para min ... Por aquel entón, estaba nunha habitación, comigo mesma, e tiña un ano por diante para facer algo que eu quixese ver. Na miña cabeza había moitos recordos que me chocaron cando era nena, e tratei de ordenalos, para comprender por que foi tan confusa esa etapa da miña vida. Como era posible que os de fóra non percibisen nada, que todo o levase por dentro?

Por onde empezou o proceso?

Pola parte gráfica. Quixen darlle a cada un deses recordos, que no fondo representaban o mesmo sentimento, un estilo. De aí a experimentación técnica que marca 1977. Fun desde unha imaxe un pouco máis infantil ata a imaxe real, empreguei o *cut-out* nos momentos máis rotos. Foi como mesturar recordos con soños, e fixeno sen unha idea preconcebida, sen medo ao que puidese pasar. O que fixen foi botalo todo fora, e despois miralo e reorganizalo.

Empregaches son, pero non voz. Por que?

Fago un uso simbólico do son. Trouxen o equipo da escola a Ferrol, e pasamos cinco días sacando fotos, vídeos e gravando o ambiente. As gaivotas no Ferrol vello, por exemplo, escóitanse ao comezo da película, e ao montalo así, tiven a idea de convertelas nun elemento narrativo. Os paxaros aparecen no que escribe a nena no seu caderno, que logo lle corrixen: “Non esteas nas minchas, tes que estudar!”. Iso inspirouno o son.

Como chegou a Sundance a historia dunha nena en Ferrol?

Porque fala de sentimentos universais. Non é unha película turística sobre a cidade, é un filme sobre persoas. Nin sequera tes por que ser *gay* para entendela. Todos crecemos con algún complexo, por iso creo que todos poden entender o que conta 1977. Canto máis persoal e honesta sexa a historia que contas, máis universal será. Cando empezas a xeneralizar, aí é cando te perdes. Nótase cando ves traballos que son sinceros.

E a historia de Gato Encerrado? Como naceu?

Era algo que quería retomar, dos tempos da escola de cinema. Ía facer algo en colaboración cun mozo inglés, e deunos por buscar unha historia de gatos. “Teñen sete vidas?”, dixen eu. “Non, teñen nove”, respondeu. Fixemos algo moi *amateur*, pero quedei coa historia na cabeza, porque era boa.

A directora en 1977

A curta é menos experimental que 1977.

(Queda pensando) É outro enfoque. Tiñamos un tempo moi limitado, marcado pola subvención da Agadic (Axencia Galega das Industrias Culturais). Dous meses, para unha animación de cinco minutos. Tiña que facelo dunha maneira práctica e sinxela, porque xa o tema en si é un pouco enrevesado, e esta vez non era eu soa na miña habitación, senón que tiña un equipo de xente pola que responder. Quixen tamén facilitar a visión da historia, para chegar a un público máis amplo, que tanto o meu pai como a miña sobriña pequena puidéseno entender.

E entendérono?

Si, creo que si. É que cada un ve cousas diferentes na peli.

Realmente, *Gato Encerrado* comunica ideas moi complexas dunha maneira moi sinxela.

Esa é unha das cousas que me gusta da animación. Por esa capacidade, a propaganda soviética ou inglesa que se facía anos atrás empregábana. Trátase dunha ferramenta que, á hora de dar certo tipo de información e facerse entender, funciona mellor que a imaxe real. Permite chegar á xente desde outro ángulo, onde non hai tantos obstáculos para a comprensión.

Cal foi a peza máis difícil de montar?

O final. Tiña claro que acabaría co momento filosófico no que o gato di que el existe porque vós estádelo vendo, pero non era capaz de facer entender iso sen ter que meter unha chea de diálogo. Deille miles de voltas, ata que chegou o momento no que me chamaron da produtora: "Acaba, que nolo reclaman desde a Agadic, para polo nun estante a encherse de po". Terminei quedándome coa montaxe como se pode ver agora, e estou satisfeita. Hai veces nas que ter un límite de tempo está moi ben, porque márcache un obxectivo. O malo é cando ten que valer calquera cousa.

Nótase moito traballo previo á hora de construír o mundo no que se enmarca esta historia. Está cheo de elementos identificativos, como as cores, as rodas mecánicas, o logo do gato riseiro ...

O *Big Brother*, chámolle (Ri). Aquí quixen responder á pregunta de por que este mundo é tan ... inxusto. Tocoume ler, ver documentais, falar coa xente, e descubrir moitas realidades que non coñecía. Logo tiven que comprimilo e condensalo todo e, claro, está a curta chea de detalles.

Como as chiscadelas ao gato de Schrödinger?

Alguén me explicou o dese gato unha vez, e decateime de que iso de non saber se estaba vivo ou morto encaixaba moi ben. O meu gato non sabe se é legal, ou se non, se ten ou non ten papeis? Iso é algo que me tocaba moi de preto.

A que te refires?

Temos que volver atrás. Responderei outra vez. Que me impulsou a facer este filme? Estiven cunha moza de Colombia, hai uns anos. Estabamos felizmente xuntas, ata que chegou un día unha carta: “Mira, cambiou a lei, e xa non damos visados de estudante para cursos dun ano, tes que facelos de tres, ou un máster”. É dicir: “Xa non vale que me pagues mil libras ao ano, ou soltas 7.000 ou te vas do país”. Foi un shock. O meu suposto dereito de formar unha familia, vai ben, pero só mentres sexa con europeos. Así que *Gato Encerrado* tamén xorde da rabia. Quixen facer unha película para non quedarme calada, para sacar esa espiñiña ...

Lográchelo?

Algo, pero agora estame ocorrendo o mesmo, con outra moza. Non te namores dunha colombiana (ri). É unha pasada o que teñen que soportar só por nacer alí. Machucámoslos nos seus países, e se veñen connosco, machucámoslos máis. Non ten moito sentido, aínda que a maioría da xente non o vexa así. Veñen quitarnos o traballo e a violar ás nosas fillas, segundo a prensa de dereitas. Bueno, o sistema é inxusto, de acordo. Pero o máis chungo é que a xente non sexa capaz de ver a través de toda esta patraña.

Declaracións recollidas o 2 de xaneiro de 2011 en Ferrol